

УДК 342.5

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.3.45>

СУБ'ЄКТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

Дремов Д.С.,
*аспірант кафедри галузевого права
та загально-правових дисциплін,
Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»
ORCID: 0009-0009-3512-4525
e-mail: neborbox@gmail.com*

Дремов Д.С. Суб'єкти публічного адміністрування у сфері оподаткування.

У статті сформовано дослідження про суб'єкти публічного адміністрування у сфері оподаткування. Метою автора є аналіз та уточнення правового статусу цих суб'єктів, їх завдань та функцій.

Автор визначає проблемні питання у сфері оподаткування, пов'язані з адмініструванням, серед яких розподіл повноважень між різними суб'єктами публічного адміністрування, їх взаємодія з платниками податків, прогалини в правовому регулюванні. Наголошено на актуальності податкової системи в умовах воєнного стану. Зазначено, що ефективність системи оподаткування значною мірою залежить від ефективності та постійного удосконалення публічного адміністрування у досліджуваній сфері.

На підставі аналізу наукової літератури автор зазначає, що публічне адміністрування в податковій системі – це складна система взаємодій, спрямована на ефективне збирання податків та їх розподіл, яка має чітко визначені межі, врегульовані законодавством. До цього процесу залучені різні суб'єкти, кожен з яких виконує свої функції. Всі вони взаємодіють між собою, забезпечуючи повноцінну роботу податкової системи.

Характеризується правовий статус та специфічні функції суб'єктів публічного адміністрування у сфері оподаткування: Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади (Міністерство фінансів України, Державна податкова служба України, Державна митна служба України), органів місцевого самоврядування.

Значну увагу приділено проблематиці адміністрування місцевих податків та зборів. Автор зазначає, що можливість місцевих рад самостійно встановлювати податки та збори дозволяє адаптувати податкову систему до специфічних потреб окремих територій, що особливо актуально в умовах воєнного стану.

Автор приходить до висновку, що передбачуваність та стабільність у податковій системі забезпечується виконанням суб'єктами публічного адміністрування у сфері оподаткування своїх повноважень відповідно до завдань та функцій, регламентованих нормативно. Це також дозволяє уникнути дублювання функцій та підвищує ефективність управління, а ієрархічна структура надає можливість контролю за діяльністю нижчестоящих органів та сприяє прозорості діяльності суб'єктів публічного адміністрування у сфері оподаткування.

Ключові слова: місцеві податки, оподаткування, платники податків, податки, податкова система, публічне адміністрування.

Dremov D.S. Subjects of public administration in the sphere of taxation.

The article presents a study of subjects of public administration in the field of taxation. The author's aim is to analyse and clarify the legal status of these entities, their tasks and functions.

The author identifies problematic issues in the field of taxation related to administration, including the distribution of powers between different subjects of public administration, their interaction with taxpayers, and gaps in legal regulation. The author emphasises the relevance of the tax system under martial law. It is noted that the effectiveness of the tax system largely depends on the efficiency and continuous improvement of public administration in the area under study.

Based on the analysis of scientific literature, the author notes that public administration in the tax system is a complex system of interactions aimed at efficient tax collection and distribution, which has clearly defined boundaries regulated by law. This process involves various entities, each of which performs its own functions. All of them interact with each other to ensure the proper functioning of the tax system.

The article describes the legal status and specific functions of subjects of public administration in the field of taxation: The Verkhovna Rada of Ukraine, the President of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, central executive authorities (the Ministry of Finance of Ukraine, the State Tax Service of Ukraine, the State Customs Service of Ukraine), and local self-government bodies.

Considerable attention is paid to the issues of administration of local taxes and fees. The author notes that the ability of local councils to independently establish taxes and fees allows them to adapt the tax system to the specific needs of individual territories, which is especially relevant in the context of martial law.

The author comes to the conclusion that predictability and stability in the tax system is ensured by the exercise by subjects of public administration in the field of taxation of their powers in accordance with the tasks and functions regulated by law. This also allows to avoid duplication of functions and increases the efficiency of management, while the hierarchical structure allows control over the activities of lower-level bodies and promotes transparency of the activities of subjects of public administration in the field of taxation.

Key words: local taxes, taxation, taxpayers, taxes, tax system, public administration.

Постановка проблеми. Система оподаткування є невід'ємною частиною будь-якої держави, адже дозволяє забезпечити її фінансову стабільність, стимулювати економічний розвиток і вирішувати соціальні проблеми. Однак для того, щоб система оподаткування була ефективною, вона повинна відповідати певним принципам і постійно вдосконалюватися. Незважаючи на численні реформи, система податкового адміністрування в Україні продовжує стикатися з проблемами неефективності, корупції та ухилення від сплати податків.

Так, Баранник Л.Б. вважає, що діюча в Україні система місцевих податків і зборів, як і податкова система країни в цілому, потребує постійного вдосконалення. Проблеми функціонування системи місцевого оподаткування в Україні спричинені недосконалою системою адміністрування цих податків. Пошук шляхів збільшення обсягу місцевих податків і зборів повинен іти в напрямі встановлення таких податків і вибору таких їх платників, які б забезпечували невеликі адміністративні витрати та ефективний податковий контроль за достатнього обсягу надходжень, що дасть можливість створити надійне джерело доходної бази місцевих бюджетів. Дотримання цих вимог є запорукою створення міцної, стабільної та соціально справедливої системи місцевого оподаткування, яка сприятиме ефективній реалізації регіональної соціально-економічної політики та забезпечить фінансову стійкість регіонів, а також допоможе подолати бідність громадян [1, с. 62].

У зв'язку із зазначеним як науковці так і самі платники податків постійно стикаються з проблемними питаннями у сфері оподаткування: Які саме суб'єкти публічного адміністрування найбільше впливають на цю ситуацію і як можна покращити їхню діяльність? Чи існує чіткий розподіл повноважень між різними суб'єктами публічного адміністрування у сфері оподаткування? Які проблеми виникають через прогалини в правовому регулюванні? Як взаємодіють суб'єкти публічного адміністрування з платниками податків? Які бар'єри існують для ефективної комунікації та співпраці?

Водночас в умовах воєнного стану виникає потреба у значних коштах для захисту національної безпеки та оборони, тому зростає податкове навантаження. Зазначене також зумовлює актуальність нашого дослідження.

Метою статті є дослідження суб'єктів публічного адміністрування у сфері оподаткування з метою аналізу та уточнення правового статусу цих суб'єктів, визначення їх завдань та функцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оподаткування доволі часто ставали предметом досліджень вчених та науковців. Серед вітчизняних науковців, які займаються проблемами оподаткування, варто відзначити: В. Авер'янов, О. Андрійко, В. Андрущенко, П. Діхтєвський, М. Демченко, Т. Єфименко, М. Кучерявенко, Л. Мельник, Г. Крамаренко, О. Прийма, М. Чумаченко та інших.

Зазначимо, проблема ефективного та раціонального оподаткування, особливо в умовах воєнного стану, стає все актуальнішою.

Виклад основного матеріалу. Сплата податків є своєрідним соціальним контрактом між громадянином та державою: люди сплачують податки, а держава, у свою чергу, надає громадянам певні послуги та забезпечує їхню безпеку.

Магопець О.А. вважає, що під оподаткуванням слід розуміти встановлений у законодавчому порядку процес справляння податків (зборів), що ґрунтується на організаційно-економічних взаємовідносинах, взаємозв'язках та взаємодії між його суб'єктами (учасниками – державою, платниками податків, податковими агентами, суспільством) та об'єктами (податками, зборами), під час провадження якого здійснюється перерозподіл валового внутрішнього продукту з метою створення фінансового базису життєдіяльності держави. На думку вченої, оподаткування – це циклічний соціальний процес (оскільки в основі процесу оподаткування лежить взаємодія різних суб'єктів (учасників процесу оподаткування), які свідомо орієнтовані один на одного, оподаткування зберігає ідентичність в часі та йому притаманний еволюційний характер), рівень розвитку якого обумовлює не лише загальні показники розвитку держави, але й соціальні показники суспільного добробуту, оскільки за допомогою податків, з одного боку, здійснюється фінансування державних потреб і забезпечується можливість виконання державою її функцій (переважно за рахунок податків формується дохідна частина бюджетів різних рівнів – так проявляється фіскальна функція податків), а з іншого боку, саме за рахунок податків здійснюється регулювання соціальних процесів (так проявляється соціальна функція податків) [2].

Таким чином, О.А. Магопець пропонує нам розширене бачення оподаткування, яке виходить за межі чисто економічного поняття. Вона підкреслює соціальну значимість податків та їхню роль у формуванні суспільства, адже через систему оподаткування держава може стимулювати або стримувати певні види діяльності, перерозподіляти доходи, вирішувати соціальні проблеми.

Саме для цього необхідна належна система органів публічного адміністрування для проведення оподаткування.

Автори навчального посібника з державного управління за редакцією Мельника А.Ф. вважають, що адміністрування є способами та прийомами, діями прямого й обов'язкового визначення поведінки і діяльності людей з боку відповідних керівних компонентів держави. Зазначені методи з боку державного органу або посадової особи мають безпосередній вплив на волю виконавців шляхом установаження їх обов'язків, норм поведінки та вказівок, в односторонньому порядку впливають на вирішення проблем, розв'язання ситуацій, що підлягає обов'язковому виконанню, вимагаючи безспірного розпорядження і вказівок, встановлення юридичної відповідальності за невиконання [3, с. 105]. Висновок авторів посібника відображає традиційний підхід до державного управління, який був характерний для минулих епох. Сучасні тенденції в управлінні спрямовані на створення більш гнучких, відкритих і орієнтованих на людину систем управління.

На думку О.П. Світличного, публічне управління може здійснюватися широким колом уповноважених суб'єктів публічної адміністрації, які наділені різними за змістом і обсягом адміністративними повноваженнями, які організаційно не входять до системи органів виконавчої влади (окремі фізичні особи, юридичні особи публічного та приватного права), з погляду правової характеристики залежно від рівня повноважень суб'єктів публічної адміністрації їхня діяльність може розрізнятися за такими основними функціями: виконавчою, організаційною, регулятивною, експертною, оціночною, профілактичною, адміністративно-правовою, захисною, охоронною тощо [4, с. 215]. За концепцією вченого, публічне управління не обмежується лише органами виконавчої влади, адже до цього процесу можуть залучатися різноманітні суб'єкти – від окремих осіб до юридичних осіб приватного права, які наділені відповідними повноваженнями.

Авторський колектив монографії «Адміністративне право та адміністративний процес в умовах воєнного стану в Україні» визначає публічне адміністрування як форму реалізації публічної влади – це діяльність адміністративних органів, що є зовнішнім виразом реалізації завдань (функцій) виконавчої влади, здійснюється з метою задоволення публічного інтересу й відмежовується від законодавчої, судової та політичної діяльності. На думку авторів, до адміністративних органів належать: 1) органи виконавчої влади; 2) суб'єкти місцевого самоврядування; 3) суб'єкти делегованих законом виконавчих повноважень: а) громадські об'єднання під час виконання делегованих повноважень виконавчої влади; б) інші суб'єкти під час здійснення делегованих законом виконавчих функцій із метою забезпечення публічного інтересу [5].

На думку Голобородько Т., суб'єктами публічного управління та адміністрування у сфері обліку і оподаткування є носії владних повноважень та виконавці функцій публічного управління, які через відповідальну діяльну участь, закріплену на законодавчому рівні, реалізують політику у сфері обліку і оподаткування [6]. Отже, вчена пропонує розширене розуміння суб'єктів публічного управління та адміністрування в сфері обліку та оподаткування, яким підкреслює, що це не лише державні органи, а й всі ті, хто наділений владними повноваженнями та відповідає за реалізацію державної політики в цій сфері.

Шестак В.С. вважає, що суб'єкти публічного управління – це органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та інші суб'єкти, яким делеговано державно-владні повноваження, а правову основу діяльності яких складають норми адміністративного права [7].

Досліджуючи сутність публічного адміністрування в податковій системі, Медведєв М.Ю. виокремив такі його ознаки: а) воно направлене на реалізацію визначеної державної політики у сфері оподаткування; б) являє собою взаємовідносини управлінсько-правового характеру, оскільки є певним процесом управління, що здійснюється на підставі законодавства, зокрема й Податкового кодексу України; в) здійснюється як органами державної влади та місцевого самоврядування через уповноважених посадових осіб, так і недержавними суб'єктами; г) це діяльність, сутність якої полягає в здійсненні дій, необхідних для виконання законів з метою акумулювання коштів зведеного бюджету; г) результатом такого процесу є ухвалення, зміна та скасування підзаконних нормативно-правових актів, прийняття управлінських рішень і надання адміністративних послуг; д) сфера реалізації обмежується адмініструванням податків і вирішенням окремих організаційно-функціональних питань у податковій системі, що пов'язані з формуванням державного та місцевих бюджетів і подальшим розподілом акумульованих коштів [8]. Можна зазначити, що публічне адміністрування в податковій системі – це складна система взаємодій, спрямована на ефективне збирання податків та їх розподіл, яка має чітко визначені межі, врегульовані законодавством. До цього процесу залучені різні суб'єкти, кожен з яких виконує свої функції.

У іншій праці Медведєвим М.Ю. було запропоновано класифікацію суб'єктів публічного адміністрування у державній податковій системі, яка включає: державні органи; муніципальні органи; міжнародні міжурядові організації та суб'єкти владних повноважень інших держав; суб'єкти, що реалізують делеговані повноваження [9].

У свою чергу Голобородько Т.В. до переліку суб'єктів публічного управління та адміністрування в сфері обліку і оподаткування віднесла: I. Вітчизняні суб'єкти. 1. Президент України. 2. Верховна Рада України. 3. Національний банк України. 4. Центральні органи виконавчої влади. 4.1. Міністерства. 4.1.1 Служби, агентства, інспекції. 4.2. Центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом. 4.3. Спеціально уповноважені центральні органи виконавчої влади. 5. Колегіальні органи. 6. Місцеві органи влади. 7. Система місцевого самоврядування. 8. Юридичні особи. 9. Громадські організації. 10. Громадськість. II. Закордонні суб'єкти [10].

Розглядаючи сферу оподаткування, в першу чергу зазначимо, що відповідно до статті 92 Конституції України виключно законами України встановлюється система оподаткування, податки і збори [11], а тому єдиним органом законодавчої влади в Україні, який уповноважений законодавчо регулювати досліджувану нами сферу, є Верховна Рада України.

Дані положення знайшли своє закріплення і в нормах Податкового кодексу України, відповідно до статті 12 якого Верховна Рада України встановлює на території України загальнодержавні податки та збори і визначає: перелік загальнодержавних податків та зборів; перелік місцевих податків та зборів, установлення яких належить до компетенції сільських, селищних, міських рад; положення, визначені в пунктах 7.1, 7.2 статті 7 Податкового кодексу України щодо загальнодержавних податків та зборів; положення, визначені в пунктах 7.1, 7.2 статті 7 Податкового кодексу України щодо місцевих податків та зборів [12].

Хоча Президент України не має прямих повноважень у сфері оподаткування, але підписує закони, прийняті Верховною Радою України або ж ветоє їх. Водночас може видавати дотичні до сфери оподаткування укази та розпорядження, наприклад, розпорядження Президента України від 28 травня 2020 року № 373/2020-рп «Про уповноваження С. Марченка на підписання Конвенції між Україною та Королівством Іспанія про уникнення подвійного оподаткування стосовно податків на доходи та запобігання податковим ухиленням і уникненням та Протоколу до неї» [13].

Конституцією України до повноважень Кабінету Міністрів України віднесено, зокрема, забезпечення проведення податкової політики (пункт 3 статті 116). З огляду на конституційно визна-

чені повноваження Верховної Ради України у сфері оподаткування, Конституційний Суд України дійшов висновку, що це конституційне повноваження Кабінету Міністрів України не передбачає права встановлювати загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі) або визначати окремі елементи їх правового механізму регулювання [14].

Відповідно до Закону України «Про Кабінет Міністрів України» до основних повноважень Уряду у сфері оподаткування належить забезпечення проведення державної фінансової та податкової політики. Також Кабінет Міністрів України може вносити на розгляд Верховної Ради України проекти законів про надання органам місцевого самоврядування окремих повноважень органів виконавчої влади. Одночасно Кабінет Міністрів України подає пропозиції про фінансування здійснення таких повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету окремих загальнодержавних податків, а також передачі у комунальну власність чи у користування органів місцевого самоврядування відповідних об'єктів державної власності [15].

Суб'єкти публічного адміністрування у сфері оподаткування серед центральних органів виконавчої влади представлені рядом державних органів.

Мінфін є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію єдиної державної податкової, митної політики, державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства [16].

Державна податкова служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну податкову політику, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Державна митна служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів, реалізує державну митну політику, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань митної справи [17].

Місцеве оподаткування є важливим інструментом фінансового забезпечення місцевого самоврядування, адже сприяє розвитку місцевих ініціатив та підвищує відповідальність місцевої влади перед громадою. Однак, для ефективного функціонування системи місцевого оподаткування необхідно постійно вдосконалювати законодавство та механізми його реалізації.

Відповідно до Податкового кодексу України сільські, селищні, міські ради в межах своїх повноважень приймають рішення про встановлення місцевих податків та зборів та податкових пільг зі сплати місцевих податків і зборів до 15 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування встановлених місцевих податків та/або зборів, та про внесення змін до таких рішень. На період дії воєнного чи надзвичайного стану в Україні на територіях, де тимчасово не здійснюються свої повноваження відповідні сільські, селищні, міські ради, рішення про встановлення місцевих податків та/або зборів та/або надання податкових пільг зі сплати місцевих податків та/або зборів мають право приймати відповідні військові адміністрації та військово-цивільні адміністрації у порядку, передбаченому Податковим кодексом України для сільських, селищних, міських рад [12].

Доходи органів місцевого самоврядування (місцевих бюджетів) включають: 1) податки і збори, сформовані та закріплені на державному рівні: податки, встановлення і справляння яких здійснюється виключно на державному рівні, а кошти яких цілком надходять до місцевих бюджетів; податки, сформовані як відрахування від загальнодержавних податків і які регулюються також тільки на державному рівні; 2) податки і збори, що закріплюються на державному рівні, а сформовані на місцях органами самоврядування – власне місцеві податки і збори; 3) місцеві неподаткові доходи, що також поповнюють доходи місцевих бюджетів і відображають фіскальну функцію (пені, ліцензійні збори) [18, с. 83].

Місцеве оподаткування в Україні дозволяє місцевим органам влади формувати власні бюджети, розробляти та реалізовувати місцеві програми розвитку. Податковий кодекс України чітко визначає повноваження місцевих рад у сфері встановлення місцевих податків та зборів. Це створює правові основи для розвитку місцевого самоврядування. Можливість місцевих рад самостійно встановлювати податки та збори дозволяє адаптувати податкову систему до специфічних потреб

окремих територій. В умовах воєнного стану процедура встановлення місцевих податків та зборів зазнала певних змін, що пов'язано з необхідністю оперативного реагування на зміни в економічній та соціальній ситуації.

Висновки. Суб'єкти публічного адміністрування у сфері оподаткування виконують свої повноваження відповідно до завдань та функцій, регламентованих нормативно, що забезпечує передбачуваність та стабільність у податковій системі. Діяльність суб'єктів публічного адміністрування у сфері оподаткування дає підстави виділити: органи законодавчої та виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та інші суб'єкти, яким делеговано державно-владні повноваження.

Ієрархічна вертикаль у системі суб'єктів публічного адміністрування у сфері оподаткування представлена Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, центральними органами виконавчої влади (Міністерство фінансів України, Державна податкова служба України; Державна митна служба України), органами місцевого самоврядування. Кожен суб'єкт має свої специфічні функції. Наприклад, Верховна Рада приймає податкове законодавство, Кабінет Міністрів розробляє податкову політику, а податкова служба здійснює контроль за сплатою податків. Всі суб'єкти взаємодіють між собою, забезпечуючи ефективну роботу податкової системи.

Кожен суб'єкт публічного адміністрування має чітко визначені повноваження, що дозволяє уникнути дублювання функцій та підвищує ефективність управління. Ієрархічна структура забезпечує можливість контролю за діяльністю нижчестоящих органів, адже діяльність суб'єктів публічного адміністрування у сфері оподаткування повинна бути прозорою для платників податків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Баранник Л.Б. Місцеве оподаткування в Україні: еволюція та перспективи розвитку: *монографія*. Дніпропетровськ, 2015. С. 62.
2. Магопєць О.А. Визначення сутності поняття «оподаткування» в контексті його сприйняття як соціального процесу. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*, 2018, Вип. 33. С. 111–119. URL: <https://economics.kntu.kr.ua/pdf/33/15.pdf>.
3. Мельник А.Ф., Оболенський О.Ю., Васіна А.Ю., Гордієнко А.Ю. Державне управління: *навч. посіб.* / за ред. А.Ф. Мельник. К.: Знання-Прес, 2003. 343 с.
4. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку: колективна монографія / За заг. ред. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 205–217.
5. Адміністративне право та адміністративний процес в умовах воєнного стану в Україні: *навчальний посібник*: у 2-х томах. Том 1. Загальне адміністративне право. Особливе адміністративне право / В. Галуцько, П. Діхтєвський, О. Гулак та ін.; за заг. ред. В. Галуцька, В. Феліка. Одеса: Видавництво «Юридика», 2024. 622 с. URL: https://www.ssaals.com.ua/wp-content/uploads/Halunko-V_Administratyvne-pravo_Tom-1_print.pdf.
6. Голобородько Т. Суб'єкти публічного управління та адміністрування в сфері обліку і оподаткування: визначення поняття. *Збірник наукових праць ЛОГОС*. 2020. С. 74–76. <https://doi.org/10.36074/03.04.2020.v1.26>. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/1685/1534>.
7. Шестак В.С. Роль адміністративного права у правовому забезпеченні реалізації окремих функцій держави суб'єктами публічного управління (на прикладі культурної функції). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Вип. 34(2). С. 151–154. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_34\(2\)_39](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_34(2)_39).
8. Медведєв М.Ю. Сутність публічного адміністрування в податковій системі: змістовно-термінологічний пошук. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Випуск 2. Частина 2. 2016. URL: http://www.nvppp.in.ua/vip/2016/2/tom_2/36.pdf.
9. Медведєв М.Ю. *Форми і методи публічного адміністрування у податковій системі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук*: 12.00.07; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2018. 20 с. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/15375>.
10. Голобородько Т.В. Суб'єкти публічного управління та адміністрування в сфері обліку і оподаткування. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 4. DOI: 10.32702/2307-2156-2020.4.55. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1624>.

11. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
12. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
13. Про уповноваження С. Марченка на підписання Конвенції між Україною та Королівством Іспанія про уникнення подвійного оподаткування стосовно податків на доходи та запобігання податковим ухиленням і уникненням та Протоколу до неї: розпорядження Президента України від 28 травня 2020 року № 373/2020-рп. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3732020-рп-33957>.
14. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) підпунктів 3.5, 3.6 пункту 3 статті 3 «Прикінцеві положення» Закону України «Про Митний тариф України», абзацу восьмої частини другої статті 9 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (справа про тимчасову надбавку до діючих ставок ввізного мита) від 23 червня 2009 року № 15-рп/2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-09#Text>.
15. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>.
16. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 375. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-п>.
17. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України: постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text>.
18. Бартчук Ю.А. Шляхи реформування системи місцевого оподаткування в Україні. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки і психології*. 2012. № 1. С. 82–84.